

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Головань Т.Г.

Задихайло О.А.

До 220-ї річниці з дня заснування університету

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВИХ РОБІТ
З ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 081 Право

Харків – 2024

УДК 349

Укладач: Головань Т.Г., Задихайло О.А

Рецензенти:

Киян В.Я. – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ;

Коваленко О.О. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Методичні рекомендації з написання та захисту курсових робіт з державно-правових дисциплін на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 081 Право [Електронне видання]. – Х.: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2024. – ___ с.

Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол №_ від _____ 2024р.

Видано за рахунок укладача

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
© Головань Тетяна Георгіївна
© Задихайло Олена Анатоліївна

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ХНПУ ім. Г.С. Сковороди 2024 р., курсова робота є одним із видів індивідуальних завдань навчально-дослідницького, творчого чи проектно-конструкторського характеру, який має на меті поглиблення й закріплення знань здобувачів із відповідної навчальної дисципліни, застосування їх при розв'язанні конкретного фахового завдання й вироблення вміння самостійно працювати з навчальною і науковою літературою, використовувати сучасні інформаційні засоби та технології. Курсові роботи, як правило, мають навчально-дослідницький характер і виконуються з фундаментальних навчальних дисциплін.

Тематика курсових робіт визначається кафедрами відповідно до змісту й завдань навчальної дисципліни. Вона є актуальною і тісно пов'язаною із розв'язанням практичних фахових завдань.

Тематика курсових робіт формується таким чином, щоб формувати як загальні, так і спеціальні компетентності, а також сприяти досягненню результатів навчання здобувачів підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» відповідно до затвердженого стандарту вищої освіти, Освітньої програми «Право».

Кафедра відповідно до свого профілю розробляє методичні рекомендації до виконання курсових робіт, які **обов'язково враховуються здобувачами при виконанні робіт.**

Здобувачам надається право вільного вибору теми роботи із запропонованого кафедрою, переліку або участі у її формулюванні. Здобувачі також можуть пропонувати свої теми з обґрунтуванням доцільності її розробки.

Курсові роботи оцінюються за результатами їх захисту перед комісією, до складу якої входять три науково-педагогічні працівники (у тому числі керівник роботи), до початку екзаменаційної сесії.

Місія підготовки курсової роботи полягає в закріпленні, поглибленні й узагальненні знань, отриманих здобувачами, поєднанні освітньої та наукової діяльності в освітньому процесі, формуванні у здобувачів дослідницьких навичок.

Під час підготовки до написання курсової роботи здобувачі матимуть змогу: поглибити теоретичні знання, отримані у процесі вивчення навчальних дисциплін; навчитися самостійно працювати з літературою, законодавчим і матеріалом, робити узагальнення та висновки, аналізувати положення нормативно-правових актів, судових рішень, правові ідеї вчених; робити власні висновки, формулювати рекомендації із удосконалення правового регулювання суспільних відносин.

Курсова робота може мати міждисциплінарний характер.

КЕРІВНИЦТВО

Керівництво курсовими роботами здійснюється, як правило, професорами, доцентами, старшими викладачами кафедри. Курсовими роботами також можуть керувати викладачі, які мають досвід науково-педагогічної та практичної роботи.

Керівник відповідає за якість тексту курсової роботи. Керівник має допомагати здобувачу при написанні курсової роботи шляхом надання порад, консультацій, рекомендацій наукової літератури (у тому числі в електронному вигляді), ознайомлення здобувача із нормативно-правовою базою та судовими рішеннями з тематики дослідження. Керівник зобов'язаний дотримуватись етичних та культурних вимог поведінки зі здобувачем при написанні і поданні на кафедру тексту курсової роботи. Керівник має надати рецензію на написану курсової роботи не пізніше ніж за три робочі дні до її захисту з урахуванням вчасного подання здобувачем курсової роботи для перевірки на кафедрі.

Керівник має неухильно стежити за дотриманням вимог академічної доброчесності при написанні здобувачем курсової роботи: перевіряти самостійність виконання роботи, достовірність посилань на джерела; відстежувати відсутність академічного плагіату та інших форм порушення академічної доброчесності, тощо.

Перевірка роботи науковим керівником має дати остаточну оцінку чи є текстові збіги в курсовій роботі, що були виявлені відповідним програмним забезпеченням ХНПУ ім. Г.С. Сковороди при перевірці роботи на наявність текстових запозичень Науковою бібліотекою, академічним плагіатом чи ні.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі при написанні курсової роботи мають дотримуватись вимог академічної доброчесності відповідно до чинного законодавства, Кодексу академічної доброчесності ХНПУ ім. Г.С. Сковороди.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законодавством та локальними актами ЗВО правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат; самоплагіат; фабрикація; фальсифікація; списування; обман; необ'єктивне оцінювання.

Недопущення порушень академічної доброчесності при написанні курсової роботи досягається шляхом: проведення просвітницьких та виховних бесід зі здобувачами; контролю з боку керівника процесу написання, перевірки тексту курсової роботи відповідним програмним забезпеченням ХНПУ ім. Г.С. Сковороди на наявність текстових запозичень Науковою бібліотекою; виявлення несамостійності виконання курсової роботи.

При виявленні порушення академічної доброчесності керівник повинен сповістити про це здобувача та завідувача кафедри. У разі встановлення порушення академічної доброчесності в виді списування, обману, плагіату, самоплагіату, фабрикації чи фальсифікації науковий керівник зобов'язує здобувача подати повторно новий текст курсової роботи. У разі повторного порушення здобувачем академічної доброчесності Комісія з академічної доброчесності на освітній програмі «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в Університеті може притягнути здобувача до такої академічної відповідальності: позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих Університетом пільг з оплати навчання; відрахування з Університету; недопущення курсової роботи до захисту без права повторної подачі до захисту цієї роботи.

При написанні курсової роботи забороняється використання програм і модулів штучного інтелекту.

ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ

Курсова робота виконується у текстовому редакторі Microsoft Office Word. Поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє та нижнє – 20 мм. Шрифт: Times New Roman. Кегль: 14. Міжрядковий інтервал: 1,5. Відступ: 1,25 мм.

Структура курсової роботи: титульна сторінка (додаток А), зміст, вступ (актуальність теми, мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження, методи дослідження, теоретична, нормативно-правова та практична основа курсової роботи, структура курсової роботи: 2 - 3 сторінки), основна частина (складається з 2-3 розділів та, за потреби, кількох підрозділів – не менше 20 сторінок) висновки (узагальнені теоретичні та/або умовиводи, що виходять із основної частини курсової роботи: 2 - 3 сторінки), перелік використаних джерел (не менше 20 найменувань, куди входять усі джерела, що використовувалися здобувачем при написанні роботи: електронні, паперові, статті, монографії, підручники, навчальні посібники, нормативно-правові акти, судова практика, інформація з мас-медіа тощо), додатки (за необхідності).

Кожен елемент структури курсової роботи: вступ, розділи, висновки, список використаних джерел починається з нової сторінки.

Заголовки структурних частин курсової роботи: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Обсяг курсової роботи: 25 - 35 сторінок (без врахування переліку використаних джерел, додатків).

У переліку використаних джерел автор вказує за алфавітним розташуванням або за чергою згадування всі використані наукові, нормативно-правові джерела, матеріали судової практики.

Посилаючись у тексті на використані джерела, потрібно навести їх порядковий номер за списком літератури у квадратних дужках, а також сторінки використаного матеріалу, наприклад: [2, с. 45], де 2 – це цитоване джерело, а 45 – сторінка, на якій розміщено цитату. При необхідності посилання на нормативні акти, слід вказати відповідні статті із зазначенням повного найменування акта. У квадратних дужках в такому випадку наводиться лише порядковий номер нормативного акту відповідно до переліку джерел.

Перелік використаних джерел оформлюється відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання».

Забороняється використання російських джерел, виданих в державі, визнаній країною-агресором. Російськомовні джерела, видані в Україні в радянський період, можуть бути застосованими у випадку, якщо праця є фундаментальною та її використання з дозволу наукового керівника є доцільним.

Правила цитування: цитований текст обов'язково береться в лапки («»), наприкінці яких, перед крапкою у квадратних дужках вказується номер цитованого джерела та через кому – номер сторінки ([1, с. 5]). При цитуванні електронного джерела ставиться електронне посилання.

ПРОЦЕДУРИ

Курсова робота має бути подана на кафедру не пізніше ніж за 10 робочих днів до дати захисту.

Конкретна тема курсової роботи обирається здобувачем за їх вільним вибором. Керівник курсової роботи визначається кафедрою із урахуванням побажань здобувачів, відповідно до навчального навантаження на поточний рік та у відповідності до встановлених вимог.

Інформація про терміни, тематику, керівництво курсовою роботою надається здобувачу на кафедрі.

ЗАХИСТ

Текст курсової роботи подається здобувачем в паперовій та електронній формі (у форматі doc або docx).

Текст курсової роботи, поданий здобувачем на кафедру спочатку проходить первинну перевірку керівником на додержання формальних вимог, встановлених цими Методичними рекомендаціями. У випадку відповідності останнім, текст курсової роботи передається до Наукової бібліотеки ХНПУ імені Г.С. Сковороди для технічної перевірки щодо наявності текстових збігів. Після отримання звіту від Наукової бібліотеки, науковий керівник робить

остаточний висновок щодо наявності чи відсутності академічного плагіату у курсовій роботі здобувача.

У випадку невідповідності встановленим вимогам, курсова робота повертається здобувачу на доопрацювання (у випадку виявлення порушення академічної доброчесності із попередженням).

Керівник зобов'язаний не пізніше трьох робочих днів до захисту курсової роботи надати рецензію на текст курсової роботи (Додаток Б), в якій повинні відображатись такі компоненти: 1) розкриття актуальності теми; 2) відповідність змісту обраній темі; 3) рівень вирішення поставлених завдань; 4) обґрунтованість прийнятих висновків; 5) відсутність стилістичних, граматичних, орфографічних помилок; 6) якість оформлення.

Компоненти оцінюються керівником за 4-бальною шкалою (від 2 до 5). За наявності однієї оцінки 2 або двох оцінок 3 курсова робота не допускається до захисту. Без зазначення в рецензії керівника відомостей про відсутність порушень академічної доброчесності в курсовій роботі, остання не допускається до захисту.

Загальний висновок керівника про допуск/не допуск до захисту курсової роботи визначається наприкінці рецензії. Рецензія керівника прикріплюється до паперового варіанту курсової роботи. Здобувачі інформуються про допуск/не допуск до захисту не пізніше ніж за два робочі дні до проведення захисту.

Дата проведення захисту курсової роботи встановлюється деканатом. Захист курсової роботи відбувається комісією у складі не менше трьох науково-педагогічних працівників кафедри, у тому числі наукового керівника.

Здобувачі викликаються до захисту головою комісії за алфавітом або за ініціативою здобувача. Перед доповіддю здобувача голова комісії зачитує рецензію наукового керівника на текст курсової роботи.

Доповідь здобувача відбувається перед присутніми на захисті та має містити у собі інформацію про актуальність теми, її значення для теорії та практики, основні положення аналізу наукових, нормативно-правових джерел та матеріалів судової практики з тематики, узагальнені висновки. Доповідь здобувача може супроводжуватись мультимедійною презентацією. Після доповіді здобувач відповідає на питання членів комісії.

ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за захист курсової роботи виводиться на підставі середньої арифметичної кількості балів, виставлених членами комісії на захисті.

Відмінно (90-100, А). Курсова робота виконана своєчасно, самостійно, забезпечує повне розкриття теми і містить елементи новизни; містить значний масив опрацьованих інформаційних джерел, критичний огляд наукової літератури, узагальнення і висновки, які дозволяють чітко визначити авторську позицію. Рецензія позитивна. Відсутні порушення академічної доброчесності.

Добре (74-89, С, В). Тема курсової роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру. Зміст роботи забезпечує достатнє розкриття теми; містить значний масив опрацьованих інформаційних джерел, критичний огляд наукової літератури, узагальнення і висновки, які дозволяють чітко визначити авторську позицію.

Рецензія позитивна, але містить окремі зауваження. Відсутні порушення академічної доброчесності.

Задовільно (60-73, Е, D). Тема курсової роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру, відсутні узагальнення, чіткі висновки. Порушена логіка представленого матеріалу, змістовне наповнення дослідження не пов'язано між собою. Є зауваження щодо оформлення курсової роботи, значна кількість помилок в оформленні переліку використаних джерел. Відсутні порушення академічної доброчесності.

Незадовільно (1-59 Fx, F). Мета курсової роботи сформульована не чітко, змістовне наповнення роботи не відповідає темі дослідження. Відсутня логіка у побудові дослідження. У роботі яскраво виражений компіляційний характер, відсутні посилання на використані джерела. Представлений застарілий матеріал. Оформлення роботи має суттєві недоліки. Важко визначити ступінь самостійності тексту курсової роботи.

Рішення про оцінку захисту курсової роботи оголошується головою комісії здобувачам публічно. Здобувач, який отримав оцінку *«Незадовільно. 35-59, F»* допускається до повторного захисту у встановленому порядку.

ДОДАТКИ

Додаток А. Титульна сторінка

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С.СКОВОРОДИ**

кафедра державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу

Курсова робота

на тему: « _____ »

Студента __ курсу __ групи
напряму підготовки 08 право
спеціальності 081 право
(прізвище та ініціали)Керівник:
(вчений ступінь, вчене звання, посада,
прізвище та ініціали)**Національна шкала** _____
Кількість балів: _____ **ECTS** _____**Члени комісії:**

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Харків – (рік)

Додаток Б. Зразок оформлення плану курсової роботи

ПЛАН

Вступ	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ	
1.1. Поняття та особливості адміністративного процесу.....	6
1.2. Принципи адміністративного процесу.....	10
1.3. Структура адміністративного процесу. Види адміністративних проваджень.....	14
РОЗДІЛ 2 ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	
2.1. Нормативно-правове регулювання провадження у справах про адміністративні правопорушення.....	17
2.2. Процесуальна діяльність суб'єктів адміністративної юрисдикції: проблеми та перспективи вдосконалення.....	21
Висновки.....	25
Список використаних джерел.....	28

Додаток В. Рецензія керівника на курсову роботу

Рецензія керівника на курсову роботу

ПІІ студента _____ група _____

Тема курсової роботи _____

Дата прийняття _____ ПІІ керівника _____

1	Розкриття актуальності теми	5	4	3	2
2	Відповідність змісту обраній темі	5	4	3	2
3	Рівень вирішення поставлених завдань	5	4	3	2
4	Обґрунтованість прийнятих висновків	5	4	3	2
5	Відсутність стилістичних, граматичних, орфографічних помилок	5	4	3	2
6	Якість оформлення	5	4	3	2

(необхідну оцінку обвести)

Відмітка про відсутність порушень академічної доброчесності

Курсова робота **допущена до захисту / не допущена до захисту**

(необхідне підкреслити)

Окремі зауваження _____

Дата перевірки _____ Підпис керівника

Додаток Г. Приклад оформлення переліку використаних джерел в курсовій роботі

1. Каталог юридичних позицій Конституційного Суду України (за рішеннями, висновками). Основи конституційного ладу. Загальні принципи. Каталог юридичних позицій Конституційного Суду України (за рішеннями, висновками). Конституційний Суд України. Офіційний вебсайт. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/34-verhovenstvo-prava>.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: Міжнародний документ від 31.10.2003р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16
3. Пастух І. Д. Проблеми правового регулювання повідомлення про конфлікт інтересів та його врегулювання в діяльності центральних органів виконавчої влади, що спрямовується та кординується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція, 2017. Вип. 30(1)
4. Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності. Закон України від 21.12.2023 № 3534-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3534-20#Text>
5. Рішення від 18.08.2022 №: 398/4324/21. Олександрійський міськрайонний суд Кіровоградської області. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106478343>.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу Х “Перехідні положення” Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками) від 22.09.2005р. № 5-рп/2005 Справа N 1-17/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text>.
7. Рівчаченко С. В. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів як спосіб протидії корупції: дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.07. Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 195 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07/Rivchachenko_diss.pdf.
8. Янюк Н. Поняття “конфлікт інтересів” у міжнародно-правових актах та адміністративному законодавстві України Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2018. Випуск 66. С. 147–154.
9. Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов’язані з корупцією (статті 172-4 172-9 КУпАП). Підготував д.ю.н, проф. Дудоров О.О., Центр політико-правових реформ. Київ, 2019, 253 с. URL: <https://pravo.org.ua/books/uzagalnennya-sudovoyi-praktyky-u-spravah-pro-administratyvni-pravoporushennya-pov-yazani-z-koruptsiyeyu-statti-172-4-172-9-kupap>

10. Комзюк А.Т. Проблеми визначення повноважень Національної поліції щодо розгляду справ про адміністративні проступки у проєкті КпАП України. Збірник матеріалів науково-практ. конф. Проблеми сучасної поліцейстики (м. Харків, 28 квіт. 2021 р.). Харків : ХНУВС, 2021. С. 95-98.

Теми

курсів робіт з державно-правових дисциплін

1. Еволюція концепцій держави і права в європейській політико-правовій думці.
2. Проблеми забезпечення прав і свобод людини в умовах боротьби з тероризмом.
3. Історія судової системи в Україні: від Київської Русі до сучасності.
4. Правові традиції українського козацтва: історичний огляд та вплив на сучасність.
5. Проблеми співвідношення права і моралі: теоретичний аналіз.
6. Інститут правової відповідальності: еволюція та сучасний стан.
7. Правові системи античних держав: порівняльний аналіз.
8. Конституційна скарга як прояв принципу верховенства права.
9. Ідея індивідуальної конституційної скарги у вітчизняній правовій доктрині та практиці Конституційного Суду України.
10. Проблеми застосування рішень та висновків Конституційного Суду України судами загальної юрисдикції.
11. Конституційний Суд України і правова доктрина.
12. Реалізація прав, гарантованих Європейською Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод: право на справедливий суд (ст. 6 Конвенції)
13. Адміністративно-правовий статус громадян України, його розвиток в сучасних умовах.
14. Адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади.
15. Організаційно-правові засади функціонування адміністративних судів в Україні.

16. Адміністративний проступок та адміністративна відповідальність.
17. Суб'єкти, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення: поняття та загальна характеристика.
18. Публічні фінанси: сутність та характерні риси
19. Дискусійні питання змісту та структури фінансової системи держави
20. Фіскальна політика України в контексті європейської інтеграції
21. Фінансово-правовий контроль за використанням бюджетних коштів в Україні
22. Правове регулювання державного боргу в Україні та міжнародний досвід його управління
23. Вплив міжнародного права на національну правову систему України.
24. Міжнародно-правові підстави та засоби зміни державної території.
25. Поняття й принципи права міжнародної безпеки.
26. Запобігання незаконного поширення технологій, науково-технічної інформації й послуг, які можуть бути використані при створенні зброї масового знищення, засобів його доставки.
27. Проблеми міжнародного співробітництва з питань охорони навколишнього середовища.
28. Нормативно-правові акти, порядок їх прийняття, оприлюднення, набуття чинності.
29. Правотворча діяльність органів місцевого самоврядування та особливості її здійснення.
30. Прогалини і суперечності в праві, законодавчі та теоретико-правові шляхи їх подолання.
31. Сутність та роль правової культури в розбудові правової держави.
32. Законність і правопорядок, організаційно-правові засоби їх забезпечення.

Навчальне видання

Головань Тетяна Георгіївна

Задихайло Олена Анатоліївна

Методичні рекомендації

Відповідальний за випуск: (Головань Т.Г.)

Комп'ютерна верстка: Головань Т.Г.

Коректор: Головань Т.Г.

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори